

BÜYÜKŞEHİRLİ EV KADINLARI VE KADIN İSTİHDAMI: İZMİR ÖRNEĞİ

*Defne Erzene Bürgin**

*Üstüner Okan Çınar***

Öz

Türkiye’de kadınların istihdama katılma oranları Cumhuriyet’in kurulduğu yıllardan 2000’li yıllara kadar düşüş göstermiştir. Kadınların istihdama katılma oranlarındaki düşüş, ülkede ev kadınlarının oranının yükseldiğinin göstergesidir. Kadınların işgücüne daha az katılmasının ana nedeni köyden kente göç sonucunda tarımda çalışan kadın nüfusunun azalmasıdır. Tarımda çalışan kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması, şehir hayatına uyum sorunları, geleneksel aile anlayışına bağlı kocalarının çalışmalarına izin vermemeleri göç eden kadınların şehirde işgücüne katılamamalarının ana sebepleridir. Kentlerde yaşayan, göç geçmişi olmayan ve eğitilmiş kadınların işgücüne katılma oranları da düşüktür. Kadınların eğitim düzeyleri yükselmesine rağmen kentte kadınların istihdama katılma oranları beklenen oranlarda değildir. Bu çalışmada İzmir’de 352 ev kadını ile 40 soruluk anket çalışması yapılmış ve kadınların işgücüne katılamama nedenleri, ev kadını olarak yaşadıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, İstihdam, Ev kadınları, Toplumsal cinsiyet Eşitliği, Eğitim

METROPOLITAN HOUSEWIFE AND WOMEN EMPLOYMENT: CASE OF İZMİR

Abstract

The employment rate of women has declined in Turkey since the foundation of the Turkish Republic. The main reason for this development is the shrinking numbers of women working in the agricultural sector as a result of their migration from rural areas to the cities. Their adaption problems to urban life are mainly caused by their low level of education and a traditional family

*Yrd.Doç. Dr. İzmir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı, Kadın Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. defne.erzene@izmir.edu.tr

**Arş.Gör., İzmir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. okan.cinar@izmir.edu.tr

model of their husbands according to which women should not participate in the labor market. However, also the employment rate of better educated women without rural background is far lagging behind those of men. Although the educational status of Turkish women has improved in recent years, this has not caused a similar improvement of their employment rate.

The aim of this article is to analyze the reasons of the low employment rate of urban women and the problems they face as housewife. The analysis is based on a 40 questions-survey among 352 housewives in Izmir.

Keywords: Woman, Employment, Housewives, Gender equality, Education

Giriş

Gnmzde kadınların erkeklere oranla toplumda dezavantajlı konumları hl devam etmektedir. Dnyada kadınların eğitim düzeylerinin artması ile özellikle gelişmiş ülkelerde kadınlar işgücüne daha fazla katılmaya başlamışlardır. Ama Türkiye’de kadınların eğitim düzeyleri artmış olmasına rağmen, işgücüne katılım oranları hâlâ düşüktür. Ekonomik bağlamda zgrleşemeyen kadının toplumdaki dezavantajlı konumu devam etmektedir.

Avrupa Birliği’ne aday bir ülke olan Türkiye, 2013 yılında yayımlanan Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu 2013(Global Gender Gap, 2013) verilerine göre, dünyada 135 ülke arasında 120.sırada yer almaktadır. Nijerya, Zambiya, Etiyopya gibi birçok az gelişmiş Afrika lkesi sıralamada Türkiye’den daha üst yerlerdedir. OECD lkeleri arasında 2011 yılında yapılan kadınların işgücüne katılım oranlarını gösteren araştırmada Türkiye %27,8 oran ile kadınların istihdamda paylarının en düşük olduğu ülkedir. AB lkelerinde kadınların işgücüne katılım oranları %50 civarındadır. Lizbon Stratejisi, 2010 yılında %60 oranında kadın işgücüne katılım hedefi koymuştur (Ecevit, 2012: 222).

Cinsiyet eşitliği, kadınlar ve erkekler arasında eğitim eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması, kadınların istihdamda daha fazla pay almaları ve parlamentoda kadın milletvekili sayısının arttırılmasını amaçlamaktadır. Türkiye’de yıllar itibariyle eğitimde cinsiyet eşitsizlikleri azalmaktadır. Son yıllarda parlamentoda kadın milletvekili sayılarında artış gözlenmektedir. 1935’te %4,5, 1950’de %0,6, 1983’de %3, 1999’da %4,2 olan kadın milletvekili oranı 2000 ile birlikte istenilen düzeyde olmasa da artış göstermeye başlamıştır. 2007’de %9,1 olan rakam ve 2011’de %14,4’e yükselerek Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en yüksek oranına ulaşmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2012: 146). Türkiye’nin ye olmak istediği AB lkelerinde günümüzde kadın milletvekilleri oranları çok daha yüksektir. İsvet’te kadın milletvekili oranı %44,7,

Finlandiya'da % 42,5, Hollanda'da %40,7, Danimarka'da %39,1 ve Almanya'da %32,9'dir (TÜİK, 2012: 143).

Kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesiyle iş yaşamına katılma oranları doğru orantılıdır. İlkokul mezunu kadınlar 1975'te %23,9, lise mezunu %2,5, yüksekokul veya fakülte mezunu % 0,7 iken, bu oran 1990'da sırasıyla %41,6, %6,1 ve %2,8; 2000'de %45,2 %9,1 ve 5,4 ve 2011'de bu oranlar %39,3, %14,5 ve %8,8'dir (TÜİK, 2012: 66). Türkiye'de kadınların eğitim düzeyleri yükselmeye devam ederken, kadınların istihdama katılmaları konusunda beklenen artış gözlemlenmemektedir. Cumhuriyet'in kurulduğu 1920'li yıllarda Türkiye'de kadınların istihdamda oranları%81,5 iken, günümüzde bu oran %30,8'e inmiştir. Bu veriler Türkiye'de çalışmayan kadınların, yani ev kadınlarının, oranının yükseldiğinin göstergesidir.

Kadınların neden işsiz kaldıkları sorusuna cevap ararken, Türkiye'nin neredeyse yarım yüzyıllık iç göç tarihine bakmak gerekir. Tarımsal üretimin her aşamasında aktif ve bu üretimin gerektirdiği her türlü bilgi ve beceri ile donanmış olan köylü kadınların, kente göç ettiklerinde, bütün bu donanımlarının kente uygun çalışma biçimi, yani ücretli çalışma için bir işe yaramadığının farkına varmaları önemli bir kimlik bunalımının başlangıcıdır (TÜSİAD, 2000:153). Ama kadınların istihdamda oranlarının düşmesini sadece köyden kente göç sonucu tarımsal üretimden koparılan kadınlar ile açıklamak yeterli değildir. Yıllar itibarıyla eğitim düzeylerinin artmasına rağmen, kadınların istihdamdaki oranlarının bu derece düşmesinin ve işgücüne katılamamalarının ardında başka nedenlerinde varlığını sorgulamak ve bunların neler olduğunu açığa çıkarmak gerekir. Kadınları eve bağlayan diğer zincirler nelerdir?

Türkiye'de büyük kentlerde doğup büyümüş, göç geçmişi olmayan ve eğitilmiş kadınların işgücüne katılmamalarının veya katılamamalarının nedenlerinedir? Bu soruya verilecek yanıtlardan bir kısmı, kadınların kadın olarak duruşlarını belirleyen ve kendilerinin bilerek veya bilmeyerek yeniden üretiminde rol oynadıkları ataerkil ideoloji ile şüphesiz yakından ilgilidir. Ataerkil toplumlarda egemen olan geleneksel ideolojinin cinsiyetçi işbölümü, kadını öncelikle ev işlerinden ve çocuk bakımından sorumlu tutar. Bu nedenle, kadınların çoğunluğu toplumsal üretimden uzak kalır ve kendilerini küçük yaşlardan itibaren öğretilip, benimsetilen toplumsal cinsiyet düşüncesi ve davranış kalıplarına göre beceriler edinir (Önder, 2013: 55).

Türkiye'de günümüzde toplam yaklaşık 11,5 milyon ev kadını var. Bu,15 yaş üstü bütün kadınların yaklaşık %41'ine denk gelen önemli bir rakamdır (TÜİK; 2013). Feminist bakış açısı tarafından ekonomik özgürlükleri olmayan ev kadınları toplumun dezavantajlı kesimlerinden biri olarak tanımlanır ve Türkiye'de ev kadınları üzerine yapılan araştırma sayısı çok azdır. Literatürde

yine çok fazla olmamakla birlikte ağırlıklı olarak işgücünde yer alan kadınlar ve sorunları incelenmektedir.

Bu araştırmada Türkiye'nin 3. büyük şehri İzmirdede yaşayan ve g geçmişi olmayan 352 ev kadınına 40 soruluk bir anket uygulanmıştır. Ankette ev kadınlarına eğitim düzeyleri, medeni durumları, işgücünde yer alamama nedenleri, aile içi ilişkilerde konuları, yaşadıkları sorunlar ve ürettikleri çözümler, pişmanlıkları, kız çocukları varsa onlar adına hayalleri, kendilerini ev kadını olarak ne derece değerli hissettikleri şeklinde sorular yneltirmiştir. Araştırmada ayrıca, kocalarına olan maddi bağımlılık durumunun kadınları rahatsız edip etmediği, aile btcesine katkıda bulunma biçimleri, kocalarının ev işlerinde kadınlara yardımcı olup olmadıkları, ev kadınlarının boş zamanlarını değerlendirme aktiviteleri ve kendilerini geliştirmek adına neler yaptıkları sorulmuştur. Bu sorular ile işgücüne katılamama nedenleri ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki, depresyona yatkınlık ile yaş arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılmıştır.

Makalenin ilk bölümünde, dünya literatüründe ev kadınları üzerine yapılmış farklı çalışmalar ve bu çalışmalardan çıkan sonuçlar tarihsel süreçte sunulmuştur. İkinici bölümde, Türkiye'de kadın istihdamının neden sürekli düşüş gösterdiğinin genel cevapları aranmıştır. nc bölümde, çalışmanın yöntemi ve hipotezleri açıklanmıştır. Makalenin dördüncü bölümünde, İzmirliler ev kadınları ile yapılan anket çalışmalarının bulguları sayısal ve yüzdelik değerler olarak tablolarda sunulmuştur. Son bölümde, hipotezler ve araştırma bulguları karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Literatürde Ev Kadınları

Türkiye'de literatürde, çalışan kadınlar, gündelikçi kadınlar üzerine yapılmış çalışmalar olsa da, sadece ev kadınları üzerine yapılmış çalışmalar çok azdır. Bu açıdan bu bölümde dünya literatüründe ev kadınları üzerine yapılmış çalışmalardan kısa özetler sunulacaktır. Farklı ülkelerde yapılmış bu çalışmalarda ev kadınlarına sorulmuş sorular, İzmir'de ev kadınlarına uygulanan anket soruları için referans oluşturmuştur.

Ev kadınları üzerine yapılan çalışmalar 1960'larda ikinci dalga feminist hareketin güçlenmesiyle ağırlıklı olarak teorik alanda yapılmıştır. Bu dönemdeki feminist yazarların başında Simone de Beauvoir gelir. Beauvoir, İkinici Cins (Le Deuxieme Sexe) adlı eserine "On ne nait pas unefemme, on le devient" (Kadın olarak doğmuyoruz, kadına dnştrlyoruz) cümlesi ile başlar (1947: 1). Bu cümle ile bütün kitabında anlatmak istediğini çok güzel bir şekilde tek cümlede özetlemiştir. Kız çocukları sürekli korunmaya muhtaç, saçları okşanarak, diz üzerine oturtularak sevgi sözcükleri ile yetiştirilirken, erkek çocuklarının yumuşak ses tonu ve sevgiden uzak, daha sert bir dil kullanılarak yetiştirildiklerini yazar (Beauvoir, 1947: 18-19). Erkek ocuklar ağaçlara

tırmanarak, arkadaşları ile güreşerek veya dövüşerek, şiddet içerikli oyunlarla sosyalleşirken, aynı zamanda vücutlarını doğaya hükmeden bir savaş aracı olarak algılarlar. Şiddetin sonuçlarından ders çıkarır, acıyı azaltmayı, gözyaşlarını dindirmeyi öğrenirler (Beauvoir, 1947: 29). Erkek çocuğunun geleceği düşünülürken, denizci mi olacak, mühendis mi, başka şehirlerde mi yaşayacak, dünyayı mı gezecek, çok zengin olacak mı ihtimalleri üzerine düşünülür. Bütün bunlar erkek çocuğun hayatında yapacağı seçimler konusunda kendisini özgür hissetmesini ve birçok şansı olduğunu düşünmesini sağlar. Oysa kız çocuğunun geleceği, kaderi daha on iki yaşına bile basmadan belirlenmiştir. Önce kocasının karısı, sonra çocuklarının annesi ve daha sonra büyükanne olacaktır. Aynı annesi gibi evine bakacak, çocuklarını büyütecektir. Yani kısacası onun hayat hikâyesi alınca çoktan yazılmıştır ve geleceği hakkında seçim yapma şansı yoktur (Beauvoir, 1947: 52). Beauvoir, kadınların en büyük düşmanının dışarıdan dayatılan engeller değil, tersine yetiştirilme tarzlarına bağlı olarak, kendi konumlarını yanlış kavramalarına sebep olan “kafalarının içindeki engeller” olduğunu vurgular (Erzene-Bürgin, 2014: 20).

Feminist ideolojide toplumun dezavantajlı kesimi olarak tanımlanan ev kadınları üzerine ampirik ilk önemli çalışma ise 1970’lerde Ann Oakley tarafından Londra’da yaşayan 40 ev kadını ile derinlemesine mülâkatlar aracılığıyla yapılmıştır. Bu çalışma, “Ev İşleri Sosyolojisi” (Sociology of Housework) başlığı altında kitap şeklinde basılmış ve günümüzde ev kadınları üzerine yapılan çalışmalarda hâlâ önemli bir referans olarak kullanılmaktadır. Oakley, bu çalışmada ev kadınlarının günlük yaşantılarından uzun alıntılar yaparak, kadınların ev işleri ile kendilerine verilen ev kadını rolünü ne derece benimsediklerini, ev kadını olarak ne derece mutlu bireyler olduklarını ölçmeye çalışmıştır. Bu ölçümleri yapmak için kadınların eğitim düzeyi, sosyal sınıfı, ev içi işlerde ne derece iş bölümü yapıldığı gibi değişkenler kullanmıştır. Oakley, toplumdaki kadınlar arasında çoğunluğu oluşturan ev kadınlarının sorunlarının neler olduğu, neden çalışmadıkları ya da çalışmak istemedikleri, çocuk bakımı, ev içi kararların verilmesinde ne tür rolleri olduğu gibi sorulara çalışmada cevap aramıştır. Bu veriler ile ev kadınlarının evlilik kurumu içerisinde ortak haklara sahip olan bireyler mi, yoksa evlilik kurumunun kadınların toplum içinde dezavantajlı konumlarını daha da güçlendiren bir kurum mu olduğunu sorgulamıştır. Orta sınıf kadınlar ve işçi sınıfı kadınlar olarak sınıflandırdığı çalışma sonuçlarında, orta sınıf kadınların hayatlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin biraz daha fazla sağlandığını tespit etmiştir.

Spendlove D., Gavelek J. ve MacMurrayVal70’li yıllarda yaptıkları çalışmalarda kadınların erkeklerden daha çok depresyona eğilimli olduklarını ve ev kadınlarının çalışan kadınlara oranla daha fazla depresyona yatkın oldukları sonucuna varmışlardır. Çalışan kadınların çocuklarına ev kadınlarından daha olumlu ve pozitif yaklaştıklarını tespit etmişlerdir. Kadınların ev kadını olarak

toplumda daha az prestijli bir konumda olmaları, onların kendilerini daha değersiz hissetmelerini sağlamakta ve depresyona girmelerine neden olmaktadır. Spendlove D., Gavelek J. ve MacMurrayVal çalışmalarında küçük çocuğu olan ev kadınlarında depresyonun daha yaygın yaşandığını ortaya koymuşlardır (1981: 474).

Tayvanlı ev kadınları üzerine 90'lı yıllarda yapılan araştırmada Luo Lu benzer sonuçlara varmıştır. Tayvanlı ge ev kadınları yaşlı ev kadınlarına oranla daha çok depresyon yaşamaktadır. Bu kadınların %43,5'i lise mezunudur. Üniversite mezunu olanların oranı sadece %12,9'dur. Tayvanlı ge ev kadınları "ev kadını" olarak kendilerine biçilen geleneksel rolleri kabullenmekte yaşlı ev kadınlarına oranla daha çok zorlanmaktadırlar. Bu durum Tayvanlı ge ev kadınlarını depresyona daha yatkın hâlâ getirmektedir (Lu, 1994).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin dünyada yüksek oranda sağlandığı İskandinav ülkelerinden biri olan Norveç'te 'ev kadını' tanımı daha farklıdır. Norveç'te ev kadınların çoğunun eşlerinin iyi bir geliri vardır. Genelde lüks bir hayata sahip olan bu kadınlar için boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler ev işlerinden daha önemlidir (Kitterd ve Rnsen, 2013: 1275-1277).

Bilinen bir gerçek kadınların eğitim düzeyi arttıa işgücüne katılım olanaklarının artmasıdır (KSGM, 2008). Türkiye'de kadın istihdamının en yüksek olduğu evre, üst sosyo-ekonomik sınıflardır. Düşük yaşam standartlarının egemen olduğu alt sınıflarda kadınlar ailenin ihtiyaı olmasına rağmen, toplumsal ve geleneksel değerlerden dolayı sadece kocasının rızası olursa çalışabileceği işlerde işgücüne katılabilmektedir (Kocacık ve Gökkaya, 2005: 200).

Türkiye'de Kadın İstihdamı Neden Düşüyor?

Türkiye kadın istihdamı oranında OECD lkeleri sırasında 2011 verilerine göre sonuncu sırada yer almaktadır (TÜİK, 2012: 71). Kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe iş yaşamına katılma oranlarının artması beklenir. Türkiye'de kadınların eğitim düzeyleri yükselmektedir. İstatistiklerle Kadın 2012 verilerine göre 1975 yılında lise ve denęi okullardan mezun olan kadınların oranı %2,5 iken, bu oran 2011'de %14,5'e yükselmiştir. Aynı şekilde 1975 yılında yüksekokul ve fakülte mezunu kadınların oranı %0,7 iken, bu oran 2011 yılında %8,8 olmuştur. Ama kadınların iş gücüne katılma oranı 1975'te %31,67 (Küçükkalay, 1998: 38) iken, bu oran 2011 yılında artış göstermesi beklenirken %29,5'e düşmüştür. Türkiye'de kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ve iş gücüne katılmaları arasında bir ters orantı vardır. Bu neden kaynaklanmaktadır? Türkiye'de kadınların Cumhuriyet'in kurulduğu 1920'lerden günümüze istihdamda paylarının düşüşünü araştıran Göksel, bu düşüşü tetikleyen üç ana

faktörün olduğunu söyler: Din, sosyal normlar ve muhafazakârlaşma (Göksel, 2013: 41).

Kadın istihdamı 2004'te %23,3'ten, 2013'te ancak %30,8'e yükselmiştir (TÜİK; 2013). Ama bu yükseliş Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllarla ve eğitim düzeyinin yükselişiyle karşılaştırıldığında hâlâ çok düşüktür.

Tablo 1: Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılma Oranları (İKO)

Yıllar	İKO %
1923-1927	81,5
1950	81,5
1955	72,0
1960	65,3
1965	56,2

Kaynak: İlhan Dülger, 'Türkiye'de Şehirde Yaşayan Kadının Siyasi Haklarının Kullanma Eğilimleri', Türk Kadınına Siyasi Haklarının Tanınmasının 50. Yılı Uluslararası Konferansı, Ankara 1984, 95; Emel Doğramacı, Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü , Ankara 1989, 131; G. Kazgan, a.g.m., 163

Göksel, kadın istihdamında düşüşe etki edebilecek diğer faktörleri şu şekilde sıralamıştır: Şehirleşme (kırsalda tarımsal üretimde çalışan kadının göçü), kreş ve anaokullarının yetersizliği, ev içi işlerin eşit bir şekilde paylaşılması yerine sadece kadınlara yüklenmesi ve en önemlisi kadınların erkekler ile karşılaştırıldığında eğitim seviyelerinin daha düşük olması (Göksel, 2013: 41). 1950'lerden itibaren kırsaldan kente göç ile kadınların istihdam oranı düşmeye başlamıştır. Kadınlar çalışıp çalışmamaları konusunda kararı tek başlarına vermemektedir. Çalışmaları ile ilgili karar, sosyal normlar, kocalarının izni, ev içi sorumlulukları, yasal ve kurumsal faktörlere bağlıdır (İlkkaracan, 2012). Çakır'a göre kadın istihdamının düşmesinin diğer nedenleri arasında kadınları düşük ücretli, kariyerde ilerleme şansı olmayan işlerde çalıştırmak, sosyal güvenlik sisteminin birçok olanağından dışlamaktır. Bu tarz uygulamalar kadınların istihdam seçeneklerini daraltmak türünden sonuçlar yaratmaktadır (Çakır, 2014: 161).

Tablo 2: 1970-1996 Yılları Arasında İşgücü Katılım Oranları

Yıllar	Kadın %
1970	33.30
1975	31.67
1980	31.43
1985	30.59
1990	31.05
1996	22.73

Kaynak: A. Mesud Küçükkalay, 'Türkiye'de Planlı Dönemde Kadın Nüfusu ve Kadın İşgücü İstihdamındaki Gelişmeler', Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, S.3 (Gz), 1998, 38.

Tablo 2'de, kadınların işgücüne katılma oranları incelendiğinde diğer bir kırılma noktası 1990 sonrasıdır. 1990-1996 yılları arasında neredeyse%10'luk bir düşüş yaşanmış, 1990'da %31,5 oranında kadın işgücüne katılırken, bu oran 1996'da %22,73'e kadar düşmüştür. Bu yıllarda kadınların eğitim seviyeleri hızlı bir şekilde yükselmesine rağmen, işgücünden kopuşlar devam etmiştir.

Tablo 3: 1990-2000 Yılları Arasında İşgücüne Katılma Oranları (%)

Yıllar	Kadın	Kadın	Kadın	Erkek	Erkek	Erkek
	Türkiye	Kent	Kır	Türkiye	Kent	Kır
1990	34.0	17.0	51.9	75.3	72.3	78.8
1991	32.3	13.8	52.0	72.4	70.0	75.1
1992	31.7	16.3	48.7	72.4	69.0	76.5
1993	30.6	16.7	46.3	70.3	68.0	73.2
1994	29.0	16.2	43.7	72.0	68.6	76.2
1995	30.7	15.5	48.7	71.2	66.6	77.0
1996	29.4	14.3	48.2	70.6	66.1	76.4
1997	25.2	16.1	36.9	69.9	66.8	73.9
1998	27.7	15.2	44.4	69.5	65.5	74.8
1999	27.4	16.5	49.1	70.1	65.9	76.7
2000	23.0	15.7	34.9	72.6	70.3	76.6

Kaynak: Türkiye'de Kadın 2001, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müd., Ankara, 2011, 77.

Kırsalda büyük oranda kadın işgücü oranının düşmesi köyden kente göç ile açıklanabilir. Kentlerdeki düşüşün nedenleri nasıl açıklanabilir? Tablo 3, incelendiğinde 1990 yılında kadınların kentlerde işgücüne katılma oranı %17,0 iken bu oran 2000 yılında eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak artması beklenirken, %15,7 oranına gerilemiştir. Tablo 4'te, 2000'li yıllarda kırsal kadınların işgücüne katılma oranları hızlı bir şekilde düşmeye devam ederken, kentte yaşayan kadınların işgücüne katılma oranlarında büyük bir artış olmamış, yaklaşık %15'ler seviyesinde kalmaya devam etmiştir.

Tablo 4: 2000-2006 Kent-Kır ve Cinsiyet Ayrımında İstihdam Oranı

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Türkiye	46.79	45.6	44.4	43.2	43.7	43.4	43.2
Erkek	68.9	66.5	63.9	62.9	64.7	64.8	64.5
Kadın	24.9	25.1	25.3	23.9	22.9	22.3	22.3
Kent	40.2	38.9	38.1	37.7	38.4	39.7	40.0
Erkek	65.4	63.3	60.7	60.3	62.0	63.2	63.0
Kadın	15.0	14.5	15.5	15.1	15.0	16.0	16.7
Kır	56.4	56.0	54.3	51.9	52.1	49.5	48.8
Erkek	74.1	71.4	69.0	67.1	69.3	67.6	67.2
Kadın	39.4	41.0	40.2	37.4	35.5	32.3	21.6

Kaynak: Politika Dökümanı Kadın ve Ekonomi, Ankara 2008, 14.

1988-2011 döneminde kadınların kırsal alanda işgücüne katılımları %50,7'den %37,5'e düşerken, kentte %17,7'den %24,8'e yükselmiştir. Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranları ise, 1988 yılında %34,3 iken 2004'te %24, 2012'de %29,5 olmuştur. 2004 yılı bir kırılma noktası olarak düşünülebilir (nder, 2013: 45). Çünkü 2004'ten itibaren kadınların kentte işgücüne katılım oranları biraz artış göstermeye başlamıştır.

Medeni duruma göre istihdam oranları incelendiğinde, kentsel ve kırsal alan verileri arasında bir ters orantı göze çarpar. Kırsal alanlarda evli kadınların istihdam oranları kentte yaşayan kadınların istihdam oranından fazladır. Ama kentsel alanlarda yaşayan bekâr ve boşanmış kadınların istihdam oranı, kırsal alanlarda yaşayan bekâr ve boşanmış kadınların istihdam oranından fazladır. 2012 yılında kentli bekâr kadınların çalışma oranı %29 iken, kentli evli kadınların çalışma oranı %20,5'dir. Kırsal alanlarda ise bekâr kadınların çalışma oranı %28,6 iken, kırsal bölgede yaşayan evli kadınların çalışma oranı %41,7'dir. Kentsel alanlarda evlenmemiş genç kadınlar ev dışında çalışma kararını daha özgürce alabilmekteyken, evlenmeleri durumunda iş hayatını terk ettikleri gözlemlenmektedir. Yani evli olmak işgücü piyasasına katılma kararının etkileyen temel belirleyicilerdendir. Kadınlar alışma kararını verirken evdeki işlerin nasıl yapılacağını, ocuk ve yaşlılara kimler tarafından bakılacağını düşünmek zorundadır (nder, 2013: 54).

İş bölümünün dünyada değişmeyen niteliği, ücretli bir işte çalışıp çalışmamasına bakılmaksızın kadınların ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu tutulmalarıdır. Üstelik bu işlerin gönüllü olarak yapılması istenir ve hizmetlerin karşılığı bir ücretlendirmeye tabi değildir. Eskisine nazaran daha çok kadının ev dışında çalışmaya başlaması, ev içi iş bölümünde bir değişiklik pek yaratmamıştır. Ücretli iş, hem kadının kendine güvenini ve saygısını artırır; hem de kamusal alana çıkmasını sağladığı için politik süreçler içinde yer almasını kolaylaştırır. Ancak doğum yapmak ve sonrasında çocuğun bakımından birinci derecede sorumlu olan ebeveyn olmak kadınların tam zamanlı işlerde çalışması önünde bir engel oluşturur (Çakır, 2014: 38-39). İstatistiklerle Kadın Raporu'na göre, Türkiye'de toplumda %89,6 oranında çocukların bakımı annesi tarafından sağlanırken, babaların oranı sadece %1,5'tir. Bakıcı tutma %1,2, anneanne %3,8, babaanne %4,8 ve kreşe gönderme %2,4 oranı oldukça düşüktür (TÜİK, 2012:108). Pek çok gelişmiş ülkede çocuklar kreşe ve anaokullarına gönderilirken, Türkiye'de çocuklar neden kreşe gönderilmiyor sorusuna cevap aranmaktadır. Yine TÜİK'in aynı araştırmasına göre üç büyük ilde hanedeki küçük çocukların bakımı babası tarafından en yüksek %3,2'lik oranla İzmir'de yapılmaktadır. Ankara'da bu oran %0 ve İstanbul'da % 2'dir. Çok yüksek bir oran olmasa da, bu istatistiksel veriler ataerkil yapının İzmir'de biraz daha zayıf olduğu görüşünü desteklemektedir.

İş bölümü aynı zamanda hem statü hem pratik olarak yurttaşlık için önemli bir kaynak olan zamanın kullanımını da biçimlendirir. Kadınların ev içindeki işler için harcadıkları zaman ve enerji, erkeklerin buralardaki işlere el atmamaları yüzünden, katlanarak arttığından, kamusal alanda kadınların yurttaş olarak eylemde bulunma özgürlüklerini önemli oranda kısıtlar. Ev içinde harcamaları gereken zaman yüzünden, kendilerini geliştirmeye yönelik fırsatları değerlendiremezler. Buna karşılık erkeklerin kendilerini bu işlerden azade gördükleri zamanları ve enerjileri kendilerine kalır ve kamusal alanda kadınlardan daha avantajlı durumdadırlar (Lister'den akt. Çakır, 2014, 40). Cinsiyetler arasındaki iş bölümü aynı zamanda bir otorite paylaşımı da yaratır. Gayri siyasal ya da doğal olarak görülen özel alanda, yani ailede, "kamusal alandaki rolü sayesinde erkek-baba, koca, hane reisi" olarak karısı dâhil ailesinin üyeleri üzerinde otorite sahibidir. Bu duygusal aile aynı zamanda ataerkil ailedir. Biçimsel hak eşitliği kamusal alanın özelliği olsa da, ev içi ilişkilerde ne eşitlik ne de hak eşitliği söz konusudur" (Poole'den akt. Çakır, 2014: 40).

Muhafazakâr toplumlarda kadınların eşlerini kendilerinin seçme şansı daha azdır. Buna bağlı olarak ev içinde daha az güce sahip olurlar. Göksel 2012 yılında yaptığı çalışmasında, annesi ev kadını olan erkeklerin, evlendiklerinde eşlerinin de ev kadını olmasını arzu ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Yine annesi ev kadını olan kız çocukları da, evlendiklerinde ev kadını rolünü

daha kolay benimsemektedirler (Göksel, 2012). Karısının çalışmasını istemeyen işveren erkekler de kadınları işe almakta daha isteksizdirler (Göksel, 2013: 48).

TÜİK tarafından Türkiye genelinde yapılan İstatistiklerle Kadın Raporuna göre kadınların iş gücüne dâhil olmama nedenlerinin başında %61,3 ev işleri ile meşgul olmak gelmektedir (TÜİK, 2012: 71). Kadınların işsizlik oranı erkeklerden daha fazladır. 2012 yılında kadınlar arasında işsizlik oranı %10,8, erkeklerde bu oran %8,5'tir.

Kadınların alışmamalarının diğer önemli bir nedeni daha önce belirtildiği gibi kocaların izin vermemesidir. Kırsalda kadınlar tarlada kadınlarla çalışıyorlardı; ama Şehirde ofislerde, fabrikalarda erkeklerle yan yana çalışacaklar (Göksel, 2013: 52). Bu yüzden kocalar kentte kadınların çalışmasını istemezler. Göksel Şehirleşme ve muhafazakârlaşma arasında pozitif bir etkileşim tespit etmiştir. Artan Şehirleşme artan muhafazakârlaşmaya yol açıyor. Artan muhafazakârlaşma sonucunda kadınların istihdam oranı, iş gücüne katılma oranı düşüyor (arkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009). Muhafazakârlaşmanın arttığı ortamda da ev kadını sayısı artıyor (Göksel, 2013: 53). Ayrıca muhafazakâr ve eğitim düzeyi düşük kesimlerde kadının ancak maddi zorunluluğu varsa çalışacağı görüşü hâkimdir. Bunun en önemli nedeni eğitim düzeyi düşük kadınların fiili alışma Őartlarının (uzun çalışma saatleri, düşük ücret, ayrımcılık ve taciz olasılığının yüksek olması gibi) caydırıcı olmasıdır (Eyüpoğlu vd. akt. nder, 2013: 49).

Özetle, kadınların işgücüne daha az katılmasının ana nedeni köyden kente g ile tarımda çalışan kadın nüfusunun azalmasıdır. Tarımda alışan kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması, Şehir hayatına uyum sorunları, geleneksel aile anlayışına bağlı kocalarının çalışmalarına izin vermemeleri göç eden kadınların Şehirde işgücüne katılamamalarının en önemli nedenleridir. İzmirden Őehirli ve eğitimi ev kadınları neden işgücüne katılamıyorlar ve neden ev kadını olmuşlar? Bu soruya yapılan anket çalışması ile aşağıdaki bölümde cevap aranacaktır.

Modernlik bağlamında bakıldığında  büyük il arasında akraba evlilikleri %11,6 ile en az İzmirdedir. Ankara'da bu oran İzmir'in iki katı düzeyde %22,7, İstanbul'da ise %17,6'dır (TÜİK, 2012: 31, 71). İzmir başlık parasının %5,3 ile en az istendiği Őehirdir. Bu oran yaklaşık üç katı bir seviye ile İstanbul'da %14,1 ve Ankara'da yaklaşık iki katı %12,0'dir (TÜİK, 2012: 30, 71). İstatistiki Bölge Birimleri sınıflamasına göre kaba boşanma hızı 2011 verilerine göre en yüksek İzmir'in olduğu Ege Bölgesi'ndedir %2,29 (TÜİK, 2012: 41, 71). TÜİK 2011 yılı verilerinde evlenme ve boşanma rakamları mercek altına alındığında İstanbul'daki boşanma oranı 1000 çiftten 1,9'u oranındadır. İzmir'de her 1000 evlilikten 2,8'i boşanmayla bitmektedir.

Yöntem

Örnekleme seçim yöntemi ve özellikleri: Araştırmada olasılığa dayanmayan örnekleme seçme tekniklerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar İzmir'in çeşitli ilçelerinde yaşayan, çalışmaya gönüllü katılmak isteyen, rastgele seçilen ev kadınlarıdır. Anket yapılan kadınların büyük bölümü İzmir'in metropol ilçelerinde ağırlıklı olarak orta sınıfın ikamet ettiği merkeze yakın kıyı kesiminde ve kıyı kesimine yakın semtlerde "Karşıyaka, Konak, Karabağlar, Balçova, Bornova, Narlıdere" ikamet etmektedir. Araştırmanın evrenini oluşturan İzmir'de yaşayan ev kadınlarının sayısı yaklaşık olarak 759.000'dir. Örneklem olarak seçilen ev kadınlarının sayısı 370'tir. İzmirli ev kadınlarına anket uygulaması, İzmir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü 2013-2014 eğitim yılı bahar dönemi Sosyoloji dersini alan öğrenciler tarafından yapılmıştır. Ev kadını olmak ankete katılım koşuludur.

Veri toplama aracı ve özellikleri: Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket çoktan seçmeli ve açık uçlu olmak üzere kırk sorudan oluşmaktadır. Dört sayfa olan anketin uygulama süresi yaklaşık 30 dakika olmuştur. Anket katılımcılarla yüz yüze görüşme şeklinde uygulanmıştır. Araştırmanın etik kurul izni alınmıştır. Katılım gönüllü olmuştur. Katılımcılara çalışmanın gizliliği konusunda güvence verilmiştir. Veri toplamadan önce çalışmayla ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmanın sonuçlarını etkilememesi için çalışmanın amacı gizli tutulmuş, çalışmanın sonucunu öğrenmek isteyen katılımcılara araştırmacıya ulaşabilecekleri iletişim bilgileri verilmiştir. Anket yapılan kadınların kimlik bilgileri saklı tutulmuştur.

Anketin ilk bölümü; medeni durum, yaş, eğitim durumunu sorgulayan demografik ölçeklerden oluşmaktadır. İkinci bölümde katılımcılara yöneltilen başlıca sorular kısaca şu şekildedir: Ev kadını olmayı neden tercih ettiniz? Çocuğunuzu kreşe göndermeme nedeniniz nedir? Eğitiminize neden devam etmediniz? Hayatınızdan mutlu musunuz? Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz? Eşiniz ev işlerinde size yardımcı oluyor mu? Ev ekonomisine katkıda bulunuyor musunuz? Ev kadını olarak kendinizi eşinize bağımlı hissediyor musunuz? Eşinize maddi bağımlılık sizi rahatsız ediyor mu? Geçmişe dönme şansınız olsa hayatınızda neyi değiştirmek isterdiniz? Yurt dışında yaşamak ister miydiniz? Çocuklarınızı nasıl yetiştiriyorsunuz? Kızınızın geleceği hakkında planlarınız nelerdir? Eşinizden neden boşandınız?

Anketin güvenilirliği: Anket, %95 güven aralığında, \pm %5 örneklem hatası için ihtiyaç duyulan örneklem büyüklüğünü kapsayacak şekilde 370 kişiye uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin 352'si geçerli sayılmıştır. 18 anket örneklem çevresi dışında uygulandığı için geçersiz sayılmıştır.

Anket sorularından elden edilen sonuçlar, sayılar ve yüzdelik değerler Şeklinde bulgular bölümünde sunulmuŐtur.

Araştırmanın Hipotezleri:

H1: Kadınların yüksek eğitim alamamasının nedeni evlenmeleridir.

H2: Ataerkil toplumun kadınlara yüklediği ocuk bakımı ve ev içi işlerin sorumluluğu kadınların çalışamamasına yol açar.

H3: Kreşlerin pahalı olması ev kadınlarının çocuklarını kreşe gndermemesine yol açar.

H4: Genç yaşta ev kadını olmak ev kadınlarının mutsuzluğunu arttırır.

H5: Ev kadınlarının eğitim düzeyi yükseldikçe depresyon oranı artar.

H6: Ev kadınlarının eğitim düzeyi yükseldikçe kocalarının ev işlerinde kadınlara yardım etme oranı artar.

H7: Eğitim düzeyi düşük olan ev kadınları kendilerini maddi olarak eşlerine daha bağımlı hissederler.

H8: Ev kadını olmak, kadınlara boş zamanlarında çocukları ile daha çok zaman geçirmeyi sağlar.

Anket Bulguları

Ankete katılan kadınların yaş aralığı 18-81 arasındır. Anket yapılan ev kadınlarının yaklaşık %60'ı 31-50 yaş aralığındadır. Kadınların %45'i evli, %43' boşanmış ve %12'si duldur. Anket uygulamasında kadınların yaklaşık eşit oranlarda evli ve boşanmış olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmada ekonomik özgürlüğü olmayan ev kadınlarının eŐlerinden boşanma sebeplerinin neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 5: Yaş grubu

Yaş Grubu	Kişi Sayısı	Oran %
18-30	60	%17,04
31-40	104	%29,54
41-50	106	%30,11
51-60	52	%14,77
61-70	19	%5,39
71-81	10	%2,84
Cevap yok	1	%0,28
Toplam	352	%100

Ev kadınlarının %15,62'si 18 yaşından önce evlilik yapmıştır. 13-14 yaşında dahi yapılan evliliklerin olması İzmir'de çocukluk döneminde zorla gerçekleştirilen evliliklerin var olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Kaç yaşında evlendiniz?

Yaş Grubu	Oran	Kişi Sayısı
13-17	%15,62	55
18-25	%69,88	246
26 üstü	%14,50	51
Toplam	%100	352

Ev kadınlarının eğitim durumları incelendiğinde %38,63'lk oranla ilk sırada lise mezunları, ikinci sırada %22,72'lik oranla ilkokul mezunları ve üçüncü sırada %17,32'lik oranla niversite mezunları gelmektedir.

Tablo 7:Eğitim düzeyi

Eğitim Düzeyi	Oran	Sayı
Eğitim almamış	%1,98	7
Okuma-yazma bilmiyor	%0,85	3
Okuma Yazma Biliyor	%0,28	1
İlkokul	%22,72	80
Ortaokul terk	%1,13	4
Ortaokul	%9,94	35
Lise Terk	%2,27	8
Lise	%38,63	136
nlisans	%1,42	5
Üniversite	%17,32	61
Yüksek Lisans	%0,85	3
Üniversite Terk	%0,85	3
Cevap yok	%1,70	6
Toplam	%100	352

İzmir'de kadınların ev kadını olmak istemelerinin nedeni ilk sırada %28,4'lk bir oranla eşlerinin veya ailelerinin çalışmalarına izin vermemesi gelmektedir. Diğer başlıca nedenler kadınların çocuklarına bakmak zorunda olmaları, yeterince vasıflı olmamaları ve işten ıkarılmalarıdır.

Tablo 8: Neden ev kadını olmayı tercih ettiniz?

Sebepler	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Çocuklarla ilgilenmek	%24,71	87	%75,29	265	%100
Ev kadını olmak rahat	%15,62	55	%84,38	297	%100
Vasıflı olmamak veya işten çıkarılmak	%24,71	87	%75,29	265	%100
Eşinin veya ailesinin izin vermemesi	%28,40	100	%71,60	252	%100
Evlilik	%7,10	25	%92,90	327	%100
Diğer Nedenler	%5,68	20	%94,32	332	%100
Cevap yok	%1,98	7	%98,02	345	%100

İzmir'in Güzelyalı semtinde oturan bir kadının cevabı: "Kadın evde durur, evi çekip çevirir. Erkek eve para getirir." 50 yaşında diğer bir ev kadınının cevabı "O dönemlerde okul bitirildiğinde çalışmak aile tarafından onaylanmıyordu." Şu an 27 yaşında olan ve 17 yaşında evlenen diğer bir kadının cevabı ise "Erken yaşta evlendiğim için erken yaşta anne oldum. Hem eşim hem çocuğum nedeniyle çalışmaya fırsat kalmadı. 6 yıl evli kaldıktan sonra eşimden şiddet gördüğüm için boşandım. Şu an geçimimi sağlamam için babam yardımcı oluyor." 44 yaşında bir kadın tek bir cümle ile neden ev kadını olduğunu yanıtlıyor: "Başka tercihim yoktu." 17 yaşında evlenen diğer bir kadın "Ailemin zorlamasıyla evlendim. Kocam da çalışmamı istemedi. Ben ev hanımı olmak istemedim. 10 yıl evli kaldım, anlaşarak boşandık." 38 yaşında ilkökul mezunu ve 17 yaşında evlenmiş olan diğer bir kadın "Okumayı hiçbir zaman düşünmediğim için ev hanımı olma tercihini kendim yaptım" şeklinde cevaplarla neden ev kadını olduklarını açıklamışlardır.

Kadınların %59'u çocuklarını kreşe göndermeyi istememektedir. 124 ev kadını bu soruya cevap vermemiştir. Bu sorunun analizi cevap veren kadınlar üzerinden yapılmıştır. Çocuklarını kreşe göndermek istemeyen kadınların, göndermeme sebeplerinin başında ise %35,03'lük oran ile kendi büyütme istemeleri gelmektedir. Ev kadınlarının %31,38'i kreşlerin pahalı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 9: ocuklarınızı neden kreŖe gndermediniz?

KreŖe göndermeme sebepleri	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Kendi Bytmek İstemek	%35,03	48	%64,97	89	%100
KreŖler Pahalı	%31,38	43	%68,62	94	%100
KreŖten Memnun Olmamak	%2,91	4	%97,09	133	%100
KreŖler Yaygın Değildi	%9,48	13	%90,52	124	%100
ocuk küçük	%2,91	4	%97,09	133	%100
Annem baktı	%2,91	4	%97,09	133	%100
EŖim istemedi	%2,18	3	%97,82	134	%100
Diğەر	%6,56	9	%93,44	128	%100
Cevap Yok	%10,21	14	%89,79	123	%100

İzmir'de kadınların çocuklarını kreŖe gndermemelerin en önemli nedenlerinden biri kreŖlerin pahalı olmasıdır. Kadınlar alıŖtıkları takdirde kazançlarının büyük bölümünü kreŖe vermektense, evde oturarak çocuklarına kendileri bakmayı tercih etmektedir.

"Daha yüksek eğitim almak ister miydiniz?" sorusuna kadınların %81'i evet cevabını vermiŖtir. Evet, cevabını veren kadınların yüksek eğitim alamamalarının nedeni %34,39'luk oran ile ilk sırada maddi imkânların yetersizliği gelmektedir. İkinci sırada,%30,85'lik oran ile ailenin okutmaması ve üçüncü sırada,%28,36 oranı ile evlilik geliyor. Her on kadından  ailesinin okutmaması yüzünden eğitimine devam edememiŖtir.

Tablo 10: Neden eğitiminize devam etmediniz?

Yüksek Eğitim Alamama Nedeni	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Ailem okutmadı	%30,85	87	%69,15	195	%100
Evlilik	%28,36	80	%61,64	202	%100
İstememek/Bilinçsiz olmak	%13,25	33	%86,74	249	%100
İmkân olmaması	%34,39	97	%65,61	185	%100
Eşimden dolayı	%3,90	11	%96,10	271	%100
Yeterince eğitim aldım	%3,90	11	%96,10	271	%100
Diğer	%1,41	4	%98,59	278	%100
Cevap yok	%0,70	2	%99,30	280	%100

Birçok ev kadınının eğitime devam etmeme sebebi “ailesinin maddi durumunun olmaması” olarak ifade edilmiştir. Kız çocuklarının eğitime devam etme konusunda karşılaştığı engeller birçok katılımcı tarafından belirtilmiştir. İlkokul mezunu bir ev kadını: “Babam istemediği için, kızların okutulması hoş karşılanmadığı için okuyamadım.” Evlilik ve eğitim hayatına devam arasında kalma katılımcıların sıkça sözünü ettiği bir durumdur. Bu durum sadece düşük eğitim düzeyinde değil, yüksek eğitim almış kadınlarda da rastlanılan bir durumdur. Üniversite mezunu bir ev kadınının “Tercih yapmak zorundaydım. Evlenip Türkiye’de kalmak ya da yurtdışında yüksek lisans yapmak arasında. Burada kalmayı tercih ettim.” ifadesi yüksek eğitimli kadınların da evlilik ve eğitim hayatı ikilemine düştüğünün göstergesidir.

Tablo 11: Hayatlarından mutsuz olan kadınların yaşları ile orantısı

Yaş	Evet	Hayır	Geçmişten iyi	Genelde	Daha iyi olabilirdi	Bazen	Eskiden İyiydi
18-30	%38,09	%50,79	%3,17	-	%3,17	%4,76	-
31-40	%40,38	%39,42	%6,73	%1,92	%4,80	%5,76	%0,96
41-50	%44,73	%34,21	%4,38	%2,63	%2,63	%10,52	%0,87
51-60	%40,74	%38,88	%5,55	%7,40	-	%5,55	%1,85
61-70	%52,63	%42,10	-	-	-	-	%5,26
71-81	%60	%20	-	%20	-	-	-

Genelde tüm yaş aralıklarında mutsuzluk oranları arasında büyük bir fark gözlemlenmemektedir. Genç ev kadınlarının mutsuzluk oranlarının daha yüksek olduğunu tespit eden araştırmalardan farklı olarak İzmirliler ev kadınlarının mutsuzluk oranları yaşları ile değil eğitimleriyle daha ilişkilidir.

Tablo 12: Depresyon ve eğitim düzeyi arasında ilişki

Eğitim Durumu Hayatınızı mutlu yaşadığınızı düşünüyor musunuz?	Evet	Hayır	Geçmişte n iyi	Genelde	Daha İyi Olabilirdi	Bazen	Eskiden iyiydi
Eğitim almamış	%14,2	%85,72	-	-	-	-	-
Okuma- yazma bilmiyor	%33,3	%66,6	-	-	-	-	-
Okuma - yazma biliyor	-	%100	-	-	-	-	-
İlkokul	%33,3	%48,27	%6,9	%4,6	%1,14	%4,59	-
Ortaokul terk	%33,3	%66,6	-	-	-	-	-
Ortaokul	%54,2	%28,58	%2,85	%5,71	%5,71	-	%2,85
Lise Terk	%37,5	%37,5	%12,5	-	-	%12,5	-
Lise	%40,7	%40	%4,28	%2,14	%3,57	%8,57	-
Önlisans	%80	%20	-	-	-	-	-
Üniversite	%51,5	%29,68	%3,12	%1,56	%4,68	%4,68	%4,68
Yüksek Lisans	%66,6	%33,3	-	-	-	-	-
Üniversite Terk	%100	-	-	-	-	-	-

Eğitim düzeyi yükseldikçe ev kadınları daha anlamlı ve daha mutlu bir hayatları olduklarını düşünüyorlar. Çünkü hayatları üzerine verilen kararlarda daha çok söz sahibidirler. Ev kadını olmak yüksek eğitilmiş kadınların kendi tercihi olabilmektedir. Ama düşük eğitilmiş kadınlarda ev kadını olmak tercihten çok zorunluluktur. Hayatlarını anlamlı ve mutlu yaşadığını düşünen kadınların eğitim düzeylerine göre oranları şu şekildedir: İlkokul %33,3, Lise %40,71, Üniversite %51,5. Düşük yaşam standartlarına ve düşük eğitim düzeyine sahip alt sınıf kadınlar ailelerinin ihtiyacı olmasına rağmen, toplumsal ve geleneksel değerlerden dolayı kocalarının izni olursa çalışabilmektedirler.

Tablo 13: Ev hanımı olarak kendinizi değersiz hissediyor musunuz?

	Yüzde	Kişi Sayısı
Evet	%25	88
Hayır	%55,96	197
Geçmişte	%2,27	8
Bazen	%15,90	56
Cevap yok	%0,85	3
Toplam	%100	352

Kadınların %43' toplumda sürekli/bazen ya da geçmişte kendini değersiz hissetmektedir. Ev kadını olarak mutsuz olma, toplumda kendilerini değersiz hissetmeleri ev kadınlarının depresyona eğilimli olmalarında etkilidir.

Ev kadınlarının sosyal çevreleriyle olan bağları onların kendilerini değersiz hissetmemeleri için önemli bir nedendir: "Değersiz hissetmiyorum. Çünkü evremde sevilen sayılan bir insan olduğumu, insanların bana güvendiğini düşünüyorum". Maddi imknları olan kadınlar eşlerinden bağımsız oldukları için kendilerini değersiz hissetmiyorlar: "Hayır olmadı. Çünkü kendime ait param var, kimseye muhtaç değilim". Kendini değersiz hisseden kadınlar ise ev kadınlığının sosyal statüsünün "düşüklüğüne" vurgu yapıyor: "Tabi ki. Çünkü insanlar statüye önem veriyor. İnsanlar fikirlere önem vermiyor, statüye önem veriyor." Kendini "bazen" değersiz hisseden ev kadınları bu durumu ya "anlık" ya da hayatlarının belli bir döneminde yaşamaktadırlar. 42 yaşında ilkokul mezunu bir ev kadınının bu soruya verdiği "Evet bazen hissediyorum, mesela benden daha eğitimli biriyle sohbet ederken, tartışmaya girdiğimde eğitimim düşük kaldığı için kendimi buruk hissediyorum." yanıtı düşük eğitim düzeyinin kadınların kendilerini değersiz hissetmesine neden olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Boş Zaman Aktiviteleri	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Kurslara katılma	%3,69	13	%96,31	339	%100
Çocukla ilgilenme	%18,18	64	%81,82	288	%100
TV/Sinema	%24,43	86	%75,57	266	%100
Hobi/Müzik dinleme	%23,29	82	%76,71	270	%100
Kitap Gazete Dergi	%20,73	73	%79,27	279	%100
Ev işi ile uğraşarak	%17,32	61	%82,68	291	%100
İnternet	%3,69	13	%96,31	339	%100
Sosyalleşme	%32,67	115	%67,33	239	%100
Torun	%2,55	9	%97,45	343	%100
Alışveriş	%6,81	24	%93,19	329	%100
STK/Gönüllü işler	%2,55	9	%97,45	343	%100
Spor	%10,79	38	%89,21	314	%100
Diğer	%7,10	25	%92,90	327	%100
Cevap yok	%1,13	4	%98,87	348	%100

İzmirli ev kadınları %32,67'lik oran ile boş zamanlarını en çok sosyalleşerek geçirmektedir. %24,43'lük oranla ile ikinci sırada TV/sinema gelmektedir.

Ev kadınlarının sadece %18,18'inin boş vakitlerinde çocuklarıyla ilgilenmeleri, toplumda var olan çalışan kadınların çocukları ile daha az zaman geçirdikleri yargısını çürütmektedir.

Tablo 15: Kadınların eğitim durumu ve eşlerinin ev işlerinde yardımcı olmaları arasında ilişki

Kadınların eğitim durumu / Eşlerinin yardımcı olma durumu	Evet	Hayır	Bazen
Eğitim almamış	-	%100	-
Okuma yazma bilmiyor	%33,3	%33,3	%33,3
Okuma yazma biliyor	-	%100	-
İlkokul	%20,73	%64,63	%14,63
Ortaokul terk	%40	%60	
Ortaokul	%34,28	%60	%5,71
Lise terk	%37,5	%25	%37,5
Lise	%22,55	%62,40	%15,03
Ön-lisans	%60	%20	%20
Üniversite	%38,59	%52,63	%8,77
Üniversite terk	%100	-	-
Yüksek Lisans	%33,3	%66,6	-

Kadınların kocalarının 2/3'e yakını ev içi işlerde yardımcı olmamaktadır. Kadınların eğitim düzeyleri ile kocalarının ev işlerine yardımcı olmaları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemektedir. Kadınların eğitim seviyesinin yükselmiş olması, ev içi işbölümünün daha eşitlikçi yapılması konusunda ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde kadınlara daha avantajlı bir konum sunmamaktadır. Ev içi işlerin bölüşümünde ki eşitsizlik sadece ev kadınları için geçerli değil, aynı zamanda çalışan kadınlar içinde geçerlidir.

Ankete katılan ev kadınlarının %51'i hayatlarının bir döneminde ev ekonomisine katkıda bulunmaya çalışmıştır. Ev ekonomisine katkıda bulunan kadınların %34,09'u ev içi üretim ve el işi yaparak ev ekonomisine katkıda bulunmuştur.

Tablo 16: Ev ekonomisine nasıl katkıda buldunuz?

Ev Ekonomisine Katkı Biçimi	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Ev içi üretim ve el işi yapımı	%34,09	60	65,91	116	%100
Aile işlerinde çalışmak	%4,54	8	95,46	168	%100
Çalışarak	%28,97	51	71,03	125	%100
Esnaflık	%2,84	5	97,16	171	%100
Temizlik işleri	%8,52	15	91,48	161	%100
Bakıcılık	%5,11	9	94,89	167	%100
Tutumlu olarak	%5,11	9	94,89	167	%100
Geçici işler	%6,81	12	93,19	164	%100
Aileden imkânlar	%4,54	8	95,46	168	%100
Cevap yok	%5,68	10	94,31	166	%100

Ankete katılan kadınların %48'i gelecekte iş hayatına girmek ve çalışmak istemektedir. Gelecekte iş hayatına giremeyeceğini düşünen kadınlar çalışmak için yaşlarının geçtiğini ifade etmektedir. İlerleyen yaşlarından dolayı çalışmak istemeyen kadınlara örnek olan 45 yaşında ortaokul mezunu bir kadının “Yaşım geçti, artık çalışmam” ifadesi birçok katılımcının belirttiği ortak bir noktadır.

Tablo 17: Ev hanımı olarak kendinizi eşinize bağımlı hissediyor musunuz?

Ev hanımı olarak kendinizi eşinize bağımlı hissetme	Eğitim Durumu		
	niversite	Lise	İlkokul
Evet	%43,55	%65,04	%67,08
Hayır	%56,45	%34,96	%32,92

Ev ekonomisine katkı yapan kadınların kendilerini eşlerine bağımlı hissetmediklerini görüyoruz. Bir ev kadını bu durumu anlatırken “Hayır bağımlı hissetmiyorum. Rahatsız değilim çünkü az da olsa ben de kazanıyorum. Ev ekonomisine az da olsa katkıda bulunmaya çalıŐıyorum.” ifadesini kullanıyor. 62 yaşında bir kadının, “Benim param onun parası onun parası benim param. Bu durum beni hiç rahatsız etmedi. Hayat müŐterek.” ifadesinde gördüğümüz gibi evliliğin ortak bir yaşam olduğunu belirten ev kadınları eşlerine bağımlılık hissetmiyorlar. Bağımlılık hisseden kadınlar ise bu durumun onları güçsüz düŐürdüđünü söylüyorlar: “Evet yle hissediyorum. Rahatsız ediyor erkeklere el açmak çok zor oluyor.”

Eğitim düzeyi düşük kadınlar kendilerini maddi olarak eşlerine daha bağımlı hissetmektedir. Bu kadınların eğitim düzeyleri düşük olduğu için iş bulma olanakları daha düşüktür. EŞleri olmadan geçimlerini sağlamak daha zor olacaktır. Maddi bağımlılıktan rahatsızlık duyanların başında ilkokul mezunu kadınlar gelmektedir. 28 yaşında bir sene önce anlaşarak boşanan bir ev kadını: “Maddi olarak kendimi eŐime bağımlı hissediyordum. Bu gerçekten insanı kötü hissettiriyor. Para isterken rahatsız oluyordum.” 49 yaşında, ev kadınlığını rahat olduğu için tercih eden ev kadını: “Maddi olarak eŐime bağımlı olmak beni rahatsız ediyor. Her gün para istemek zor.” 44 yaşında lise mezunu evli kadını: “niversiteyi kazanamayınca ailem hemen evlendirdi. Bende evlenmek istedim. Kendimi maddi anlamda eŐime bağımlı hissediyorum. EŐimin eline bakmak beni çok rahatsız ediyor.”

Tablo 18: Geçmişe dönseniz hayatınızda neyi değiştirmek isterdiniz?

Geçmişe dönseniz neyi değiştirmek istersiniz?	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Kişiliğini değiştirmek isteyenler	%3,97	14	%96,03	338	%100
Evliliğini değiştirmek isteyenler	%38,06	134	%61,94	218	%100
Ailesini değiştirmek isteyenler	%3,97	14	%96,03	338	%100
Meslek sahibi olmak isteyenler	%11,93	42	%88,07	310	%100
Tüm hayatını değiştirmek isteyenler	%2,55	9	%97,45	343	%100
Yaşadığı çevreyi değiştirmek isteyenler	%2,27	8	%97,73	344	%100
Evliliğine devam etmek isteyenler	%2,27	8	%97,73	344	%100
Eğitim hayatına devam etmek isteyenler	%38,35	135	%61,65	217	%100
Çocuk isteyenler	%2,84	10	%97,16	342	%100
Geçmişe dönmek istemeyenler	%9,09	32	%90,91	320	%100
Diğer	%1,98	7	%98,02	345	%100
Cevap yok	%1,13	4	%98,87	348	%100

Ankete katılan İzmirli ev kadınlarının %38,35'i geçmişe dönme şansı olsa eğitim hayatına devam etmek istediğini ifade ederken, evli ve boşanmış kadınların %38,06'sı yaptıkları/sonlandırdıkları evliliği değiştirmek istediğini ifade etmektedir Geçmişe dönmek istemeyen ve bazı şeyleri değiştirmek istemeyen kadınların oranı sadece %9,09'dur.

Evliliğini değiştirip eğitim hayatına devam etmek isteyen birçok katılımcı bulunmaktadır. "Eşimi değiştirirdim. Küçük yaşta evlenmeyip, eğitimime devam etmek isterdim." ifadesi birçok ev kadının ortak görüşünü yansıtıyor. Birçok kadının tek kelime ile verdiği "Okurdum" yanıtı ev kadınlarının eğitimi ne kadar önemsediklerini gösteriyor. EĞitim ve evlilik konusunda kararların aileye bırakılmış olması yaşadıkları en büyük pişmanlıktır. Özellikle eğitim konusunda ev kadınları ailelerinin eğitim hayatları hakkında aldıkları kararlardan oldukça rahatsızdırlar: "Okul hayatım ile ilgili kararları aileme bırakmazdım." ifadesi eğitim hayatına devam etmek isteyen birçok kadın için ortak bir görüşü yansıtıyor.

Tablo 19: Devam eden sigorta evliliğinize etki eder miydi?

Devam eden sigorta evliliğinize etki eder miydi?	Yüzde	Frekans
Evet	%19,31	68
Hayır	%65,90	232
Bilmiyorum	%2,27	8
Cevap yok	%12,50	44

Ev kadınlarının 1/5'i devam eden sigortalarının evliliklerine etkisi olduğunu söylemektedir. Bu kadınlar sigortaları için evliliklerini devam ettirdiklerini ifade etmektedir.

Tablo 20: Yurt dışında hangi ülkede yaşamak istersiniz?

Ülke	Oran	Kişi Sayısı
Almanya	%20,86	29
Avrupa	%10,07	14
ABD	%14,38	20
İngiltere	%5,75	8
Hollanda	%5,03	7
Fransa	%5,75	8
İsveç	%2,15	3
İtalya	%2,87	5
Fark etmez	%4,31	6
Avustralya	%3,59	5
Afrika	%1,43	2
Norveç	%2,89	4
İsviçre	%10,07	14
Cevap yok	%10,07	14
Toplam	%100	139

Kadınların %58'i başka bir ülkede yaşamak istemediklerini, ülkelerini sevdiğini ifade etmişlerdir. Ankete katılan kadınların %39'u daha medeni ve kadın olarak daha özgür yaşayacaklarını düşündükleri için yurt dışında yaşamak istediklerini ifade etmişlerdir. 10 ev kadını bu soruya cevap vermemiştir. Ev kadınlarının yaşamak istedikleri ülkeleri belirtmeleri istenmiştir. Ev kadınlarının belirttikleri ülkelerin başında gelişmiş Avrupa ülkeleri ve ABD gelmektedir. Bir ev kadını: "İngiltere'de yaşamak isterdim. Topluluk olarak bizlerden daha bilinçli, mütevazı ve anlayışlılar."

Ev kadınlarının %42,04'ü çocuklarınızı nasıl yetiştiriyorsunuz sorusuna iyi bir birey ve vatandaş olarak cevabını vermiştir. Kızlarının geleceği ile ilgili

soruya %29,26'sı oran ile en çok verilen cevap iyi bir kariyeri olması, ikinci sırada %15,05 oranla kızlarının iyi bir eğitim almalarıdır. Kadınların %14,28'i gelecekte kızlarının kendileri gibi olmasını istememekte, onlar için daha güzel bir gelecek hayal etmektedirler.

Tablo 21: ocuklarınızı nasıl yetiştiriyorsunuz?

ocuklarınızı nasıl yetiştiriyorsunuz?	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
EĞitimi ile ilgilenerek	%15,90	56	%84,10	296	%100
İyi bir birey ve vatandaş olarak	%42,04	148	%57,96	204	%100
Dinin emrettiği şekilde	%0,85	3	%99,15	349	%100
Özgür yetiştirerek	%3,97	14	%96,03	338	%100
Kız-erkek eşit	%7,38	26	%92,62	326	%100
Çocuğum yok	%7,38	26	%92,62	326	%100
Diğer	%1,13	4	%98,87	348	%100
Cevap yok	%27,84	98	%72,15	254	%100

"ocuklarımla eğitimleri için elimden geleni yapıyorum" ifadesinin birçok katılımcı tarafından kullanılmış olması, kadınların çocuklarının ve aynı zamanda kızlarının eğitimine verdiği önemi bir kez daha göstermektedir. İyi bir birey yetiştirmek isteyen anneler çocuklarının kendine güvenmesini çok önemsemektedirler. Bir kızı olan 48 yaşındaki bir ev kadının "Sosyal, kendinden emin, dürüst bir kız yetiştirme" yanıtı birçok katılımcının ortak ifadesidir.

Tablo 22: Kızınızın geleceğinin nasıl olmasını istersiniz?

Kızınızın geleceğinin nasıl olmasını istersiniz?	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
İyi bir kariyeri olsun	%29,26	103	%70,74	249	%100
İyi bir birey olsun	%7,95	28	%92,05	324	%100
Arzu ettiğim yerde	%1,42	5	%98,58	347	%100
İyi bir geleceği olsun	%8,52	30	%91,48	322	%100
İyi bir evlilik yapsın	%5,68	20	%94,32	332	%100
İyi bir eğitim alsın	%15,05	53	%84,95	299	%100
Özgür olsun	%4,26	15	%95,74	337	%100
Benim gibi olmasın	%7,95	28	%92,05	324	%100
Diğer	%0,85	3	%99,15	349	%100
Cevap yok	%44,31	156	%55,69	196	%100

Ev kadınlarının kızlarının geleceği konusunda hem kendi yaşam tecrübeleri hem de kadının toplumda konumu nedeniyle oldukça hassas olduklarını görüyoruz. Kızlarının bütün hayatlarını planlamaya ve bu planı hiçbir ödün vermeden gerçekleştirmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. “Kesinlikle kızımın okumasını istiyorum. Dürüst olması gerektiğini söylüyorum. Benim bir kızım var. Onun en güzel şartlarda yaşamasını istiyorum. İyi bir evlilik ve iş hayatının olmasını istiyorum.” Türkiye ortalaması göz önüne alındığında görece yüksek sayılabilecek bir eğitime sahip olan lise mezunu bir ev kadını “Benim gibi olmasın, okusun istiyorum. Üniversite mezunu yapacak şekilde yetiştiriyorum.” diyor.

Tablo 23:Eşinizden neden boşandınız?

Boşanma sebeplerini	Evet	Frekans	Hayır	Frekans	Toplam
Geçimsizlik	%38,06	67	%61,94	109	%100
Eşinin Kişilik Özellikleri	%16,47	29	%83,53	147	%100
Eşinin Aldatması	%17,61	31	%82,39	145	%100
Şiddet	%6,81	12	%93,19	164	%100
Diğer	%6,81	12	%93,19	164	%100
Cevap yok	%16,47	29	%83,53	147	%100

Ankete katılan 176 ev kadını eşinden boşanmıştır. Ankete katılan İzmirli ev kadınlarının boşanma sebepleri arasında ilk sırada %38,06 oranla geçimsizlik gelmektedir. Boşanan kadınların yarısı için geçimsizliğin boşanmak için geçerli ve yeterli bir sebep teşkil etmesi, kadınların mutsuz bir evliliği sonlandırmada çok zorlanmadıklarını göstermektedir. Ankete verilen bu cevap Türkiye’de boşanma sayılarının neden en çok İzmir’de yaşandığını açıklayabilecek diğer bir göstergedir. Ankete katılan kadınlar arasında şiddet nedeniyle boşanan kadınların oranı %8,45’tir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci varsayımı; “Kadınların yüksek eğitim alamamasının nedeni evlenmeleridir”. Anket sonuçlarında evlilik kadınların yüksek eğitim alamamasının %28,36’lık oranla üçüncü önemli nedenidir. Kadınların yüksek eğitim almamalarının en önemli nedeni %34,39’luk oran ile maddi imkânların yetersizliği gelmektedir. İkinci önemli neden %30,85’lik oran ile ailenin okutmamasıdır.

Araştırmanın ikinci varsayımı; “Ataerkil toplumun kadınlara yüklediği çocuk bakımı ve ev içi işlerin sorumluluğu kadınların çalışamamasına yol açar”. Anket sonucuna göre; çocuk bakımı, kadınların çalışamamasının %25,71’lik oranla ikinci önemli nedeni çıkmıştır. Kadınların çalışamamasının ilk nedeni %28,40’lık oranla kadınların eşlerinin veya ailelerinin çalışmalarına izin vermemesi gelmektedir. Anket sonuçlarına göre kadınların çalışamamasının üçüncü önemli nedeni %24,71’lik oran ile vasıflı olmamaları veya işten çıkarılmalarıdır.

Türkiye’de kadının işgücüne katılımının düşük olmasının başlıca nedenlerinden birisi, kadının yeteri düzeyde eğitime ulaşamamasıdır (Önder, 2013: 49). Her ne kadar düşük eğitim düzeyi kadınların istihdama katılmamalarının önemli nedenlerinden biri olsa da; İzmir’de ev kadınları ile yapılan anket sonuçları göstermektedir ki kadınlar yüksek eğitim düzeylerine ulaşmış olmalarına rağmen iş yaşamına başka nedenlerden ötürü girememektedir. Bu nedenlerin başında; eşlerinin izin vermemesi, çocuk bakımı ve ev işleri gelmektedir. Bu sonuçlar İzmir’de ataerkil anlayışın ne derece güçlü olduğunu gözler önüne sermektedir.

Kadınları korumaya yönelik düzenlemeler gelirken günümüzde hamilelik ve doğum dışında sorumluluğun eşit paylaşımına, özellikle çocukların bakımı ile ilgili olarak ebeveyn sorumluluğu kavramının gereklerine ilişkin yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Eşit paylaşım ve ebeveyn sorumluluğuna ilişkin henüz uluslararası mevzuat seviyesinde düzenlemeler yapılmamıştır. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Sosyal Güvenlik Kanunları ile olumlu yönde mesafe alınmasına rağmen halen yapılması gereken düzenlemeler bulunmaktadır (Önder, 2013: 59). Türkiye’de çalışan kadınların ücretli doğum izni, doğumdan önce sekiz hafta ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplamda 16 hafta ile sınırlıdır. Çocuk bakımı ve ebeveyn sorumluluğu ile ilgili olarak Avrupa ülkeleri Türkiye’den çok daha ileridedir. Doğum izni konusunda İsveç ve Almanya 47 haftalık “ücretli doğum izni” ile ilk sırada yer almaktadır. Norveç’te 44, Yunanistan’da 34, Finlandiya’da 32 hafta ücretli doğum izni var. Türkiye’de ücretli doğum izni sadece 16 hafta ve kadınlar ücretsiz en fazla 6 ay izin alabilmektedir. Türkiye’de kreş ve anaokulu sayıları da çok yetersizdir. Çocuk bakımının sadece kadına yüklenmemesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadının uzun süre işgücünden uzak kalmaması amacıyla, Almanya’da 47 haftalık ücretli doğum iznini isterlerse babalarda kullanabilmektedirler. Bu tarz uygulamalarla iş hayatından uzak kalmak istemeyen kadınlar ücretli doğum iznini istedikleri takdirde kocaları ile bölüşerek bebeklerinin bakımını sağlamaktadırlar. Yine bu uygulamalar ev içi görevlerin ve çocuk bakımının eşler arasında daha eşitlikçi paylaşılmasını sağlayarak, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının batı toplumlarında güçlenmesine olumlu etki etmektedir.

Kadınların işgücüne katılmamalarının nedenlerinden biri de düşük ücrettir. Kadının işgücüne katılabilmesi için elde edeceği ücret düzeyinin, geleneksel aile sistemi içerisinde kadına yüklenen çocuk, yaşlı bakımı, ev işlerinde kadının yerine çalışacak kişiyi ya da kreş masraflarını karşılaması gerekmektedir (Önder, 2013: 48). Düşük eğitim seviyesi nedeniyle vasıflı ve güvenceli işlerde çalışamayan kadınlar düşük ücretlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Ankete katılan ev kadınlarının yaklaşık dörtte biri vasıflı olmadıkları ve işten çıkarıldıkları için ev kadını olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın nc varsayımı; "Kreşlerin pahalı olması ev kadınlarının çocuklarını kreşe gndermemesine yol açar." Anket sonuçlarına göre, kreşlerin pahalı olması %31,38 oranla kadınların çocuklarını kreşe gndermemelerinin ikinci önemli nedenidir. İlk önemli neden %35,03 ile kadınların çocuklarını kendilerinin bytmek istemesi gelmektedir.

Kadınlar çalıştıkları takdirde kazançlarının büyük bölümünü kreşe vermektense, evde oturarak çocuklarına kendileri bakmayı tercih etmektedir. Bu durum sadece İzmir için geçerli değildir. Ülkede yeterli sayıda, ücretsiz kreşlerin açılması durumunda kadınların işgücüne katılım oranları artacaktır. ocuk bakımının kurumsallaşmasındaki yetersizlik erkeklerden farklı olarak kadınların çalışma yaşamını doğrudan etkilemektedir (Ecevit'ten akt. nder, 2013: 54). Büyük şehirlerde bile kreş ve yuva sayısı yetersizdir. Bu sonuçlar kadınların işgücüne katılabilmeleri için ücretsiz veya daha ucuz, daha çok sayıda kreş ve yuva ihtiyaının olduğunu göstermektedir. Avrupa lkelerinde kadınların istihdamda daha fazla pay aldıkları ülkelerin başında gelen Fransa cretsiz yeterli sayıda yuva ve kreş sorununu uzun yıllar önce çözmüştür. Fransa'da yeterli sayıda ücretsiz yuva ve kreşlerin olması, kadınların daha fazla istihdama katılmalarının yanı sıra, daha çok ocuk doğurmalarında ve Fransa'nın istenen demografik artışı sağlamasında etkili olmuştur. Toplum merkezli anlayışa sahip olan Fransa ve Belçika'da yaygın ve kapsayıcı okul öncesi eğitim çok erken hayata geçirilmiştir. Erken ocukluk eğitimi özellikle çocukların toplumla bütünleşmesi ve "farklı" ve "yoksun" ocukların toplumsal olarak eēit fırsatlarından yararlanabilmeleri için gereklidir (Ecevit, 2012: 234). Fransa, İtalya, İspanya, Belçika'da 3-5 yaş arasındaki erken çocukluk eğitimleri genel okul sistemine entegre edilmiş durumdadır. Dolayısıyla herkes için erişilebilir ve kamusal eğitim sisteminin bir parçası haline gelen bir okul öncesi eğitim sistemi var. Türkiye, bugün hâlâ ocuk bakımı ve eğitiminin çok önemli bir bölümünün aileler tarafından üstlenildiği bir ülkedir.

ocuk bakımı ve ev işleri yüzünden evde, sadece özel alanda sıklıkla kalan kadınlar depresyona daha yatkın hâlâ gelmektedirler. Her gün sabahtan akşama dört duvar arasında sürekli aynı işi yapmak durumunda kalan kadınların aynı zamanda kendilerini geliştirme olanakları da kısıtlıdır. İş yaşamına katılamayan, kamusal alanda yer alamayan kadınlar daha az sosyalleşen bireyler oldukları için mutsuzluk oranları da çalışan kadınlar ile karşılaştırıldığında daha yüksektir. Simone de Beauvoir"Pek az iş Sisypheos'un işkencesine sonsuzca tekrarlanan ev işleri kadar benzer. Temiz olan kirlenir, kirlenen temizlenir, tekrar ve tekrar, gün be gün. Ev kadını, zamanın dışındadır: o hiçbir şey yapmaz; sadece şimdiyi sürükler" (akt. Özyeğin, 2005).

Araştırmanın dördüncü varsayımı; "Genç yaşta olan ev kadınlarının mutsuzluk oranı daha yüksektir." Anket sonuçlarına göre, yaş ile mutsuzluk oranı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Farklı yaş aralıklarının

mutсуzлuk oranları arasında büyük bir fark gözlemlenmemektedir. İzmirli ev kadınlarının mutсуzлuk oranları kadınların yaşları ile değil, daha çok eğitim düzeyleri ile ilişkilidir.

Araştırmanın beşinci varsayımı; “Ev kadınlarının eğitim düzeyi yükseldikçe depresyon oranı artar.” Çalışmanın sonuçlarına göre doğru çıkmamıştır. Anket sonuçlarında tam tersi bir durum tespiti yapılmıştır. Eğitim düzeyi yükseldikçe ev kadınları daha anlamlı ve daha mutlu bir hayatları olduklarını düşünüyorlar. Çünkü hayatları üzerine verilen kararlarda daha çok söz sahibidirler. Ev kadını olmak yüksek eğitimli kadınların kendi tercihi olabilmektedir. Ama düşük eğitimli kadınlarda ev kadını olmak tercihten çok zorunluluktur. Hayatlarını anlamlı ve mutlu yaşadığını düşünen kadınların eğitim düzeylerine göre oranları şu şekildedir: İlkokul %33,3, Lise %40,71, Üniversite %51,6. Düşük yaşam standartlarına ve düşük eğitim düzeyine sahip alt sınıf kadınlar ailelerinin ihtiyacı olmasına rağmen, toplumsal ve geleneksel değerlerden dolayı kocalarının izni olursa çalışabilmektedirler.

Çilli ve arkadaşlarının Konya il merkezinde yapmış olduğu çalışmadan da benzer sonuçlar çıkmıştır. Ev kadınları arasında depresyon çalışan kadınlara oranla daha yüksektir. Yine düşük eğitim düzeyi ve alt ekonomik sınıftan olan ev kadınları arasında depresyon daha sık görülmektedir. Konya il merkezinde rastgele seçilen en az ortaokul mezunu 68 ev kadını ve 76 çalışan evli kadına sosyo-demografik özellikleri sorgulayan araştırma sonucunda ev kadınlarında anksiyete, fobi, paranoid ve somatizasyon alt ölçek puanları ve global şiddet indeks ortalaması anlamlı derecede daha yüksek bulundu. Ev kadınlarında psikolojik belirtiler çalışan evli kadınlara göre daha fazladır, her iki grupta da psikolojik belirtilerin toplam aile geliri ve eğitim düzeyi ile yakın ilişkili olduğunu göstermiştir. Ev kadınlarının psikolojik sorunlarının daha fazla olma sebepleri ve çözüm yolları üzerinde durulması gerekliliği sonucuna varılmıştır (Çilli vd. 2004: 1).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ailede iş bölümünde sadece kadın/anne ve erkek/baba arasında değil, kız ve erkek çocukları arasında da yaşanmaktadır. Türkiye geneli TÜİK istatistiklerinde yemek yapma aile bireyleri arasında Kadın/Anne %94,7, Erkek/Baba %5,1, Kız Çocuk %11,2, Erkek Çocuk %0,6'dır. Evin toplanması ve temizlik, Kadın/Anne %92,4, Erkek/Baba %4,4, Kız Çocuk %15,6, Erkek Çocuk %1,2 şeklindedir (TÜİK, 2012: 71,107). Bu veriler, ataerkil anlayışın kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmelerinde etkili olduğunun göstergesidir. Bu yetiştiriliş tarzı gelecek nesillerde de toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin güçlenerek devam etmesine neden olmaktadır.

Araştırmanın altıncı varsayımı; “Ev kadınlarının eğitim düzeyi yükseldikçe kocalarının ev işlerinde kadınlara yardım etme oranı artar”. Bu varsayımın doğruluğu tespit edilmemiştir. Kadınların kocalarının 2/3'e yakını ev içi işlerde

yardımcı olmamaktadır. Kadınların eğitim düzeyleri ile kocalarının ev işlerine yardımcı olmaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Kadınların eğitim seviyesinin yükselmiş olması ev içi işbölümünün daha eşitlikçi yapılması konusunda ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde kadınlara daha avantajlı bir konum sunmamaktadır.

Ev içi işlerin bölüşümünde ki eşitsizlik sadece ev kadınları için geçerli değil, aynı zamanda çalışan kadınlar içinde geçerlidir. Kadınlar iş hayatına atılmış, erkekler gibi kamusal alanda da varlık göstermiş olsalar da toplumun onlardan bekledikleri görevlerde eksilme olmaz. Bir kadın hem işe gidip aile bütçesine katkıda bulunmalı hem de iyi bir ev kadını olmalıdır (Uslu, 2012: 91-101). Cinsiyete göre zaman kullanımı Türkiye’de saat bazında erkeklerin ev işine ayırdığı zaman 0,85 ve kadınlarda bu oran 5,28’dir (TÜİK, 2012: 103). Cinsiyete göre çalışanların zaman kullanımı kadınlar için kazanç amacıyla çalışanlarda işlerine 4,32 saat ve ev işlerine ayırdıkları zaman 4,05 saattir. Erkekler arasında kazanç amacıyla çalışanlarda işlerine ayırdıkları zaman 6,13 saat ve ev işlerine ayırdıkları zaman 0,72 saattir (TÜİK, 2012: 104). Bu veriler çalışan kadınlar ve çalışan erkeklerin ev işlerini bölüşümdeki eşitsizliğini göstermektedir. Çalışan kadınlar, eğitim seviyeleri yükselmiş olmasına rağmen ev işlerini büyük oranda üstlenmeye devam etmektedirler.

“Eğitim düzeyi düşük olan kadınlar kendilerini maddi olarak eşlerine daha bağımlı hissederler”. Bu varsayımının doğruluğu araştırmada tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi düşük kadınlar kendilerini maddi olarak eşlerine daha bağımlı hissetmektedir. Bu kadınların eğitim düzeyleri düşük olduğu için iş bulma olanakları daha düşüktür. Eşleri olmadan geçimlerini sağlamak daha zor olacaktır. Eşlerine maddi bağımlılıktan rahatsızlık duyanların başında %67,08 oranla ilkokul mezunu kadınlar gelmektedir.

Araştırmanın son varsayımı; “Ev kadını olmak, kadınlara boş zamanlarında çocukları ile daha çok zaman geçirmeyi sağlar”. Bu varsayımın doğruluğu tespit edilmemiştir. İzmirli ev kadınları %32,67’lik oran ile boş zamanlarını en çok sosyalleşerek geçirmektedir. %24,43’lük oranla ile ikinci sırada TV/sinema gelmektedir. Ev kadınlarının sadece %18,18’inin boş zamanlarında çocuklarıyla ilgilenmeleri, toplumda var olan çalışan kadınların çocukları ile daha az zaman geçirdikleri yargısını bir kez daha çürütmektedir.

Araştırmada kadınların %28,36’sı evlendikleri için yüksek eğitim alamadıklarını ifade etmişlerdir. Günümüzde çocukluk döneminde zorla gerçekleştirilen evlilikler ne yazık ki ciddi bir toplumsal sorun olarak devam etmektedir. Yine geleneksel anlayış kadınların yüksek eğitim almalarını gereksiz görür ve çok genç yaşta evlenmeleri için onlara baskı yapar. Kadınların evli olup olmamaları toplumsal statülerini de etkiler. Çalışan ve eğitimli kadınlar her ne kadar toplumda belli bir seviyenin yukarısında bir statüye sahipse de evli

olmadıkları müddetçe kadınlar arası hiyerarşide konumları oldukça düşüktür (Uslu, 2012: 91-101). Evli kadınlar bekârlara göre, çocuğu olanlar olmayanlara göre, ileri yaşlarda da çocuklarını evlendirip torunu olanlar olmayanlara göre daha yüksek bir statüdedir. Hiyerarşinin en altında ise “evde kalmışlar”, “dullar” ve “kısır kadınlar” vardır (Lüküslü ve Çelik, 2008: 107). Bu geleneksel anlayışa bağlı olarak kadınlar genç yaşlarında evlenerek eğitim hayatından koparlar. Araştırmaya katılan ev kadınlarının geçmişe dönme şansları olsa %38,35’inin eğitim hayatına devam etmek istediği, %11,93’ünün meslek sahibi olmak istediği ve %38,06’sının evliliğini değiştirmeyi istemesi kadınların geçmişlerine dair yaşamış oldukları pişmanlıkları göstermektedir. Ama araştırmaya katılan ev kadınlarının hemen hemen hepsinin kız çocuklarının eğitime büyük önem vermesi ve onların kariyer sahibi olmalarını istemeleri, kadınların gelecekleri için olumlu bir gelişmedir.

Kadınların eğitim seviyesinin yükseltilmesi tek başına ataerkil yapının zayıflamasına ve kadınların güçlenmesine yardımcı olmamaktadır. Toplumda güçlü ataerkil yapının kırılması için kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanmaları ve işgücüne katılmaları gerekmektedir. Kadınların işgücüne katılabilmeleri için ataerkil anlayışın sadece kadına yüklediği sorumlulukların “çocuk ve yaşlı bakımı, ev işleri” gibi paylaştırılması gelmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının yüksek, kadın istihdam oranlarının %60'lara ulaştığı Avrupa ülkelerinde yapılmış sosyal politikalar örnek alınmalı ve uygulamaya geçirilmelidir. Bunların başında yeterli sayıda ücretsiz kreş ve anaokullarının hizmete girmesi ile ücretli doğum izinlerinin ebeveyn izni olarak düzenlenerek anne ve babalar arasında çocuklarının bakımının paylaştırılması gelmektedir. Kadınların özgürleşmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının güçlenmesiyle, batı toplumlarında deneyimlendiği gibi, erkeklerde çocuk bakım hizmetleri ve ev işlerine katılmayı belki başta zorunluluk olarak görecekler, ama zamanla gönüllü olarak bu işleri üstleneceklerdir.

Kaynakça

- ARSLAN, C., CEVİZ, D., 2007, “Araştırma Ev Hanımı ve Çalışan Kadınların Obezite Prevelansı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Değerlendirilmesi”, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* cilt: 21 sayı: 5 Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü <http://tip.fusabil.org/pdf/pdf_FUSABIL_529.pdf>(Erişim tarihi: 26.10.2015).
- BEAUVOIR, S., 1947, *Le Deuxieme Sexe*. <http://www.franceinfo.us/03_books/books/beauvoir-deuxieme-sexe.pdf> (Erişim tarihi: 05.09.2014).

- BORA, A. (2005). *Kadınların Sınıfı cretli Ev Emeği ve Kadın znelliğin İnşası*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- CANTEK, F. Ő., 2001, "Fakir/haneler: Yoksulluğun Ev Hali", *Toplum ve Bilim* Sayı: 89. İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÇAKIR, S., 2014, *Erkekler Kulübünde Siyaset*. İstanbul: Versus.
- ÇARKOĞLU, A., KALAYCIOĞLU, E.,2009, *The Rising Tide of Conservatism in Turkey*. The United States: Palgrave Macmillan.
- ÇİLLİ, A. S., KAYA, N., BODUR, S. ÖZKAN, İ. KUCUR, R., 2004, "Ev kadınlarında ve çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin karşılaştırılması" *Genel Tıp Dergi*, 14 (1), Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi.
<http://www.geneltip.org/upload/sayi/39/GTD-00279.pdf> (Erişim tarihi: 04.11.2014).
- ECEVİT, Y., 2012, "Feminist Sosyal Politika Bağlamında Türkiye'de ocuk Bakımı ve Erken ocukluk Eğitimine İki Paradigmadan Doğru Bakmak". *Geçmişten Günümüze Türkiye'de Kadın Emeği* (içinde) Makal, A.,Toksöz, G.(der.) Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- ERDEM, Y. T.,YİĞİT, H., 2010, *Bacıyan-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- ERZENE-BÜRGİN, D., 2014, "Feminist Kuram", *Kadın ve Toplum* (içinde) Erciyeş, G., Aydınoğlu N. (der.) İzmir: İzmir Üniversitesi Yayınları.
- GLOBAL GENDER GAP REPORT, 2013, <<http://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2013>> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2014).
- GÖKALP, Z., 2013, *Türkçülüğün Esasları*. Bilgeoğuz Yayınları.
- GÖKSEL, İ., 2014, "The Influence of Maternal Employment on Children's Long Run Achievement: Case of Izmir"*Gender and Education from Different Angles* (içinde) Jarecka-Zyluk, M. And Holz, O. (ed.), Zurich: Lit Verlag.
- GÖKSEL, İ., 2013, "FemaleLabor Force Participation in Turkey: The Role of Conservatism", *Women'sStudies International Forum*, 41 (1), Elsevier, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277539513000721> (Erişim tarihi: 24.11. 2014).
- GÖRGÜLÜ, ., 2014, *Kadın ve Siyaset*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- GNAL, B., 2012, "İzmir'de boşanma oranı neden daha yüksek?" *Habetrk*,17 Haz.
<http://www.hthayat.com/iliski/iliski-rehberi/haber/1006741-izmirde-bosanma-orani-neden-daha-yukse> (Erişim tarihi: 10.05.2015).

- IPSOS, 2014, "Türkiye'nin Kadınları Geçmişlerini Değiştirmek İstiyor" Radikal, 8 Eylül
<http://www.radikal.com.tr/yeniakil/turkiyenin_kadinklari_gecmislerini_degi_stirmek_istiyor-1211462> (Erişim tarihi: 08.09.2014).
- KANDİYOTİ, D., 2011, "Ataerkil Örüntüler: Türk Toplumunda Erkek Egemenliğinin Çözümlemesine Yönelik Notlar.", *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar* (içinde) Tekeli, Ş.(der.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- KITTERØD, R. H., RØNSEN M., 2013, "Opting Out? Who Are the Housewives in Contemporary Norway?", *European Sociological Review*, 29(6), doi: 10.1093/esr/jct015.
- KSGM., 2012, "Türkiye'de Kadının Durumu".
<http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/trde_kadının_durumu_2012_ekim.pdf> (Erişim tarihi: 20 Ekim 2014).
- KOCACIK, F., GÖKKAYA, V. B., 2005, "Türkiye'de Çalışan Kadınlar ve Sorunları" *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (1), C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
<http://iibfdergi.cumhuriyet.edu.tr/archive/t%C3%BCrkiye%E2%80%99de%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fan%20kad%C4%B1nlar%20ve%20sorunlar%C4%B1.pdf> (Erişim tarihi: 19.09.2014)
- LUO, L., 1994, "Life Events, Social Support and Depression among Taiwanese Housewives.", *Counselling Psychology Quarterly*, 7 (2), doi:10.1080/09515079408254147.
- LÜKÜSLÜ, D. VE ÇELİK, K., 2008, "Sessiz ve Görünmez 'Genç' ve 'Kadın': Ev Kızı", *Toplum ve Bilim*, 12, İstanbul: İletişim Yayınları.
- OAKLEY, A., 1974, *The Sociology of Housework*, Bath: The Pitman Press.
- ÖNDER, N., 2013, "Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü", *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 1 (1). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
http://app.csgb.gov.tr/cdd/pdf/sayi_01/02.pdf (Erişim tarihi: 31.08.2014)
- ÖZYEGİN, G., 2005, *Başkalarının Kiri. Kapıcılar, Gündelikçiler ve Kadınlık Halleri*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- SPENDLOVE, D., GAVELEK, J. & MACM.V., 1981, "Learned Helplessness and the Depressed Housewife", *Social Work*, 26 (6).
- TÜİK, 2012, "İstatistiklerle Kadın 2012"
<http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=238> (Erişim Tarihi: 20 Ekim 2014).

- TK, 2013, "Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, 2013".
<<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16015>> (Erişim Tarihi: 20 Ekim 2014).
- TÜSİAD, 2000, "Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, alışma Yaşamı ve Siyaset".
<<http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/raporlar/kadin-erkek-esitligine-dogru-yuruyus--egitim--calisma-yasami-ve-siyaset>> (Erişim Tarihi: 20 Ekim 2014).
- TüRKDOğAN, O., 2008, *Osmanlı'dan Günümüze Türk Toplum Yapısı*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- USLU, L., 2012, "Bir Odaya Sıkışmak: Bymekle ocukluk Arasında Kalmak", *Fe Dergi*, 4 (1)
<http://cins.ankara.edu.tr/20121.html> (Erişim tarihi: 16.10. 2014)